

Босна и Херцеговина
**ДРЖАВНА РЕГУЛАТОРНА КОМИСИЈА
ЗА ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ**

**ИЗВЈЕШТАЈ О РАДУ
ДРЖАВНЕ РЕГУЛАТОРНЕ КОМИСИЈЕ ЗА ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ
У 2004. ГОДИНИ**

Тузла, децембра 2004. године

1. УВОД

Ресинхронизација

Енергетски догађај године, не само у Босни и Херцеговини, него и у цијелој Европи, представља ресинхронизација двије УЦТЕ зоне (УЦТЕ – Унија за координацију преноса електричне енергије), односно повезивање електроенергетских система западне и југоисточне Европе који су раздвојени од 1991. године.

Од 10. октобра 2004. године у 10,00 сати, када је завршено обједињавање, читава континентална Европа постала је једно синхроно електроенергетско подручје са 450 милиона људи у 22 државе, и годишњом потрошњом електричне енергије од приближно 2.300 TWh, као једно од два највећа у свијету.

Ресинхронизација је омогућена завршетком реконструкције релевантних 400 kV далеководова, као и завршетком реконструкције трафостаница финансираних кроз Трећи пројекат реконструкције електроенергетског система (Струја 3).

За Босну и Херцеговину ресинхронизација је од посебне важности, јер је на овај начин поново уједињен електроенергетски систем у БиХ. Тиме су се стекли технички услови како за функционисање јединственог тржишта у Босни и Херцеговини, тако и за интеграцију у регионално и интерно тржиште електричне енергије у Европској унији (ЕУ).

Енергетска заједница југоисточне Европе

Босна и Херцеговина је, заједно са земљама југоисточне Европе, учесница Атинског процеса у оквиру којег су 2002. и 2003. године потписани Меморандуми о разумијевању ради оснивања Регионалног тржишта електричне енергије и природног гаса, које ће се постепено интегрисати у енергетско тржиште ЕУ.

У току су преговори између Европске комисије и земаља југоисточне Европе о Уговору о формирању Енергетске заједнице земаља југоисточне Европе, чије се закључење очекује у првој половини 2005. године. Тиме се политичка воља страна из Меморандума о разумијевању мијења у правну обавезу уговорних страна.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију (ДЕРК) је независна и непрофитна институција Босне и Херцеговине, која дјелује у складу са принципима објективности, транспарентности и равноправности, и има јурисдикције и одговорности над преносом електричне енергије, операцијама преносног система и међународном трговином електричном енергијом.

ДЕРК је основала Парламентарна скупштина БиХ доношењем Закона о преносу, регулатору и оператеру система електричне енергије и именовањем господe Владимира Докића, Мирсада Салкића и Жељка Топића за чланове Комисије.

У оквиру процеса успоставе Енергетске заједнице (ранији назив Атински процес) којим до јуна 2005. године предсједава Босна и Херцеговина, потписана је Тиранска декларација чији је циљ оснивање Одбора регулатора југоисточне Европе за електричну енергију и гас.

Енергетски закони донијети у 2004. години

Усвајањем Закона о оснивању компаније за пренос електричне енергије у БиХ, те Закона о оснивању Независног оператера система за преносни систем у БиХ, Босна и Херцеговина је потврдила своју одређеност за реформу електроенергетског сектора, либерализацију тржишта електричне енергије и усклађивање своје политике са чланицама Европске Уније. Тиме се омогућава практично провођење процеса реформе на државном нивоу.

Функционално реорганизовање отвара претпоставке за конкурентно дјеловање наших компанија на тржишту Енергетске заједнице југоисточне Европе.

2. УСПОСТАВА ДРЖАВНЕ РЕГУЛАТОРНЕ КОМИСИЈЕ

“Мисија Свјетске банке је одржала састанке са све три Регулаторне комисије. Мисија је информисана да је свака Комисија напредовала у запошљавању особља и да је започела рад на припреми правила процедуре, тарифној методологији, лиценцирању, итд. У вези ових важних питања (лиценцирање, успостављање тарифа, итд.) обезбијеђена је обука финансирана од стране USAID-а за све три Комисије. Очекује се да ће све три Комисије подузети ефикасну регулацију (укључујући успостављање тарифа) до средине 2005. године, и да ће тарифе за крајње кориснике за 2006. годину бити објављене у јесен 2005. године.”

Aide-Memoire, Свјетска банка

Чланови Комисије из Федерације Босне и Херцеговине

- Мирсад Салкић, са мандатом од 5 година
- Жељко Топић, са мандатом од 3 године

Члан Комисије из Републике Српске

- Мр. Владимир Докић, са мандатом од 4 године.

Предсједавајући Комисије у првом мандату, до 30. јуна 2004. године, био је госп. Докић. Улогу предсједавајућег до 30. јуна 2005. године обављаће госп. Салкић, након чега ће Комисијом предсједавати госп. Топић.

Од 1. аугуста 2004. године ДЕРК функционише у свом пуном капацитету према организационој шеми датој у прилогу.

Особље ДЕРК-а је, заједно са особљем ентитетских регулатора, у својој почетној фази прошло интензиван процес обуке о тарифама и лиценцама, те опћтим питањима из области регулације електроенергетског система. Процес обуке обављен је у Тузли, Бања Луци и Мостару. Кључни дио особља прошао је посебан програм усавршавања који је уз подршку World Learning-а и USAID-а обавио Енергетски регулатор Републике Аустрије (E-Control).

Током 2004. године набављен је значајан дио техничке опреме неопходне за ефикасан рад ДЕРК-а, а дио опреме добивен је кроз донацију USAID-а.

3. КЉУЧНЕ АКТИВНОСТИ

Током 2004. године одржане су 23 званичне сједнице Комисије, чије се активности могу сврстати у неколико карактеристичних категорија:

Усвајању Пословника о раду и Арбитражних правила претходила је једномјесечна јавна расправа, у Мостару, Бања Луци, Тузли и Сарајеву.

Током расправе, по први пут у БиХ, јавност је имала могућност непосредног учешћа у креирању правних аката.

Јавно комуницирање са свим заинтересираним лицима помогло је провјери исправности усвојених рјешења. Очекивати је да ће партиципација јавности стално јачати а њени коментари у све значајнијој мјери утицати и на друге активности и одлуке ДЕРК-а.

Чланом 4.7 Закона о преносу прописано је да ће све одлуке ДЕРК-а бити доношене једногласно од свих чланова Комисије. У случају да чланови не могу донијети одлуку, онда ће сви спорови бити прослијеђени на арбитражу.

Правила и прописи ДЕРК-а

Пословник о раду

Основни разлози доношења Пословника о раду су креација основног оквира и јасних смјерница за брз и економичан поступак и доношење праведних одлука из надлежности ДЕРК-а, уз уважавање захтјева транспарентности свих акција и поступака ДЕРК-а омогућавањем неопходног увида и утицаја јавности.

Пословником се уређује рад ДЕРК-а, почев од начина сазивања сједница и састанака, врсте сједница и састанака, поступака израде правила и прописа ДЕРК-а и доношења одлука до закључивања предмета и њиховог архивирања.

Све коначне одлуке Комисија доноси на редовним сједницама, које су отворене за јавност осим у врло ограниченом броју случајева, и о чијем сазиву се јавност обавјештава. Јавност може присуствовати овим сједницама, али без могућности учешћа на сједницама.

Арбитражна правила

Арбитражним правилима уређује се основни оквир арбитражног поступка, број арбитра, начин именовања, разрјешења и замјена арбитра, настанак арбитражног поступка, основна процедура вођења арбитражног поступка, обустава поступка, форма и дејство одлуке арбитра и друга питања од значаја у арбитражном процесу.

Арбитражна правила одређују да ће арбитар имати обавезујући ауторитет да по хитном поступку рјешава ситуације настале немогућношћу чланова Комисије да о одређеном питању донесу једногласну одлуку.

Привремене лиценце

Додјела привремених лиценци врши се у прелазном периоду до оснивања јединствене компаније за пренос електричне енергије.

Како је прописано у члану 7.7 Закона о преносу регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ, сва постојећа правна тијела за дјелатност електропреноса била су дужна поднијети захтјев за издавање привремених лиценци. Ове лиценце би покривале период до успостављања јединствене компаније за пренос електричне енергије у Босни и Херцеговини.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију је, у складу са својим мандатом, током 2004. године донијела Правилник о процедури за издавање привремених лиценци. Поступајући у складу са овим Правилником издате су привремене лиценце електропривредним предузећима која обављају дјелатност преноса електричне енергије у Босни и Херцеговини:

- ЈП “Електропривреда ХЗ Херцег-Босне” д.д., Мостар
- ЈМДП “Електропривреда РС” ЗДП “Електро-ренос”, Бања Лука
- ЈП “Електропривреда БиХ” д.д., Сарајево

Привремене лиценце су свечано уручене 25. аугуста 2004. године у присуству званичника владе, представника међународне заједнице и електро-енергетског сектора у сједишту ДЕРК-а у Тузли.

Како још увијек није формирана јединствена компанија за пренос електричне енергије, ДЕРК је продужио важење привремених лиценци до истека 2005. године.

Праћење активности трансформације ЗЕКЦ-а у НОС

Ова трансформација је антиципирана Законом о преносу, регулатору и оператеру система електричне енергије у БиХ, а даље разрађена Законом о успостављању Независног оператера система за преносни систем у БиХ. У оквиру овог процеса ДЕРК се у почетној фази фокусирао на техничке аспекте трансформације, како би Заједнички Електроенергетски Координациони Центар (ЗЕКЦ) био у стању да оперативно одговори на обавезе које проистичу из горе наведених закона.

Механизам прекограничне трговине (ЦБТ механизам)

Током 2004. године ДЕРК је издао рјешење којим се одобрава Механизам прекограничне трговине (ЦБТ механизам) и дао сагласност за његову примјену до 31. децембра 2004. године.

ЦБТ механизам представља начин надокнаде трошкова на преносној мрежи насталих због прекограничних токова електричне енергије. Раније примјењивана методологија “транзитног пута” је због нових околности у сектору (преструктурирање и

ЦБТ механизам примјењује већи дио земаља југоисточне Европе преко својих оператора система: Румунија (Transelectrica), Бугарска (НЕК), Србија (ЕПС), Црна Гора (ЕПЦГ), Македонија (ЕСМ) и Албанија (КЕЅН).

либерализација) оцијењена као неодговарајућа. Први пут ЦБТ механизам је ступио на сцену у марту 2002. годину када су почеле да га примјењују земље окупљене у оквиру Организације европских оператора (ЕТСО) и од тада се овај механизам континуирано усавршава.

Организација оператора преносног система земаља југоисточне Европе (СЕТСО) овај механизам примјењује од 1. јануара 2004. године и то прво у виртуалној форми у периоду 1. јануар – 30. јуни 2004. године, а у периоду 1. јули – 31. децембар примјењује се реални ЦБТ механизам праћен стварним финансијским трансакцијама између страна које учествују у споразуму. БиХ је од почетка заступљена у СЕТСО ЦБТ механизму преко ЗЕКЦ-а.

Босна и Херцеговина је због своје природне позиције транзитна земља у регији, а ЦБТ механизам јој управо омогућава финансијску валоризацију такве позиције.

У току су припреме за потписивање примјене ЦБТ механизма за 2005. годину, а очекује се да би у 2006. години и земље југоисточне Европе могле приступити у јединствени ЕТСО ЦБТ механизам.

Креирање и доношење правила о тарифном поступку, тарифној методологији и јавним расправама

Нацрт правилника о тарифном поступку, Нацрт методологије за израду тарифа за пренос електричне енергије и системске услуге и Нацрт правилника о јавним расправама дати су на увид јавности у циљу прикупљања примједби, коментара и мишљења заинтересованих лица.

Ради разумијевања тарифне методологије коју ДЕРК има намјеру успоставити за активности регулисаних компанија и у циљу подстицања јавности на давање коментара, ДЕРК је припремио Концепт тарифне методологије.

Креирање и доношење правила о издавању лиценци

За разлику од Правилника за издавање привремених лиценци који се базирао само на електропреносној дјелатности, овај правилник ће представљати свеобухватно рјешење издавања свих лиценци предвиђених чланом 7.1 Закона о преносу.

4. МЕЂУНАРОДНЕ АКТИВНОСТИ

Чланство у ЕРРА

Циљеви ЕРРА-е су побољшање регулисања енергетских дјелатности у земљама чланицама, подстицање развоја независних и стабилних регулатора, побољшање сарадње између регулатора, размјена информација, истраживачког рада и искуства између чланова, бољи приступ информацијама о свјетском искуству у регулисању енергетских дјелатности.

Генерална скупштина Регионалне асоцијације енергетских регулатора (Energy Regulators Regional Association – ERRA) је, у Будимпешти 19. маја 2004. године, једногласно примила ДЕРК као пуноправног члана.

Од овог датума ДЕРК активно учествује у раду ове Асоцијације и раду њених сталних комитета и радних група.

Регионално удружење енергетских регулатора (ЕРРА) је организација независних регулаторних тијела за енергију централне и источне Европе и нових независних држава у регији. ЕРРА има 22 пуноправна и 4 придружена члана.

Главни циљ Удружења је да се повећа размјена информација и искустава између њених чланова и прошири приступ свјетским искуствима везаним за регулисање енергије.

Енергетска заједница југоисточне Европе

Након потписивања Меморандума о разумијевању из 2002. и 2003. године, у току су преговори између Европске комисије и земаља југоисточне Европе о Уговору о формирању Енергетске заједнице земаља југоисточне Европе, чије се закључење очекује у првој половини 2005. године. Тиме се политичка воља страна из Меморандума о разумијевању мијења у правну обавезу уговорних страна.

Основни циљеви овог Уговора су креирање стабилног регулаторног и тржишног оквира који може привући инвестиције у секторе природног гаса и електричне енергије у регион и обезбјеђење поузданог снабдјевања енергентима.

Закључивањем овог Уговора земље потписнице се обавезују да између себе успоставе заједничко тржиште електричне енергије и гаса које ће функционисати по стандардима тржишта енергије ЕУ са којим ће се интегрисати. То се постиже постепеним преузимањем дијелова тзв. *acquis communautaire*-а ЕУ који се односе на енергију, заштиту околине и конкуренцију. У области енергије и заштите околине ради се о имплементацији одговарајућих директива и прописа ЕУ у складу са постављеном динамиком, уз вођење рачуна о специфичностима појединих земаља.

Успостава јединственог тржишта електричне енергије и природног гаса и његово укључење у међународно тржиште је један од приоритета Средњорочне развојне стратегије Босне и Херцеговине (ПРСП) за сектор енергетике.

г. Andris Piebalgs, комесар одговоран за енергетска питања ЕУ: “Постепена интеграција југоисточне Европе у енергетска тржишта Европске уније, уз реципрочан положај у смислу трговине и заштите околине, користи цијелој Европи. Пуно посла је одрађено од Атинске конференције одржане 2002., и ово представља велики корак напријед у успостављању трајне стабилности и развоја за регију, као и њену постепену интеграцију у ЕУ.” Министарска конференција, Атина 14.12.2004. године

У оквиру процеса успоставе Енергетске заједнице Југоисточне Европе, којим до јуна 2005. године предсједава Босна и Херцеговина, потписана је Тиранска декларација чији је циљ оснивање Одбора регулатора југоисточне Европе за електричну енергију и гас.

Рад Државне регулаторне комисије, која у успостави Енергетске заједнице има једну од круцијалних улога, одвијао се уз одговарајућу сарадњу са Министарством спољне трговине и економских односа БиХ, кроз рад у Радној групи електроенергетских регулатора југоисточне Европе (SEEER), која дјелује при Вијећу европских енергетских регулатора (Council of European Energy Regulators – CEER) и уз адекватно учешће у реализацији различитих пројеката који су у функцији успоставе регионалног тржишта.

Током 2004. године, у оквиру дјеловања радних група SEEER-а, припремљена је Четврта упоредна анализа SEEER-а која покрива све аспекте регулаторне дјелатности земаља потписница Атинских меморандума о разумијевању. Ова анализа за земље потписнице представља одличан оријентир и пружа могућност сагледавања подручја дјелатности које је неопходно унаприједити. Документ потврђује да је Босна и Херцеговина на добром путу у успостављању и развоју регулаторне дјелатности.

REBIS (Regional Balkans Infrastructure Study – Electricity) представља регионални пројекат који се проводи у Албанији, БиХ, Хрватској, Србији и Црној Гори, Косову и Македонији. Пројекат је финансиран од стране Европске комисија преко CARDS програма за Балкански регион. Предвиђају се двије фазе организовања регионалног тржишта електричне енергије, и то:

- почетно регионално тржиште, једноставног дизајна, чија се имплементација очекује до краја 2005. године и
- пуно регионално тржиште са имплементацијом у 2008. години.

5. РЕВИЗОРСКИ ИЗВЈЕШТАЈ

“По нашем мишљењу финансијски извјештаји реално и објективно приказују у свим значајним аспектима финансијски положај ДЕРК-а на дан 31.12.2003. године, резултате пословања и новчане токове за периоде који су тада завршени, у складу са међународним рачуноводственим стандардима.”
(“РЕВИК”)

У складу са чланом 4.9 Закона о преносу извршена је финансијска ревизија пословања Државне регулаторне комисије за електричну енергију са 31. децембром 2003. године. Ревизију је обавила овлаштена ревизорска фирма “РЕВИК” д.о.о. Сарајево.

Извјештај независног ревизора потврђује да, у Финансијском извјештају за 2003. годину, нема погрешног изношења чињеница и погрешног приказивања финансијског положаја ДЕРК-а.

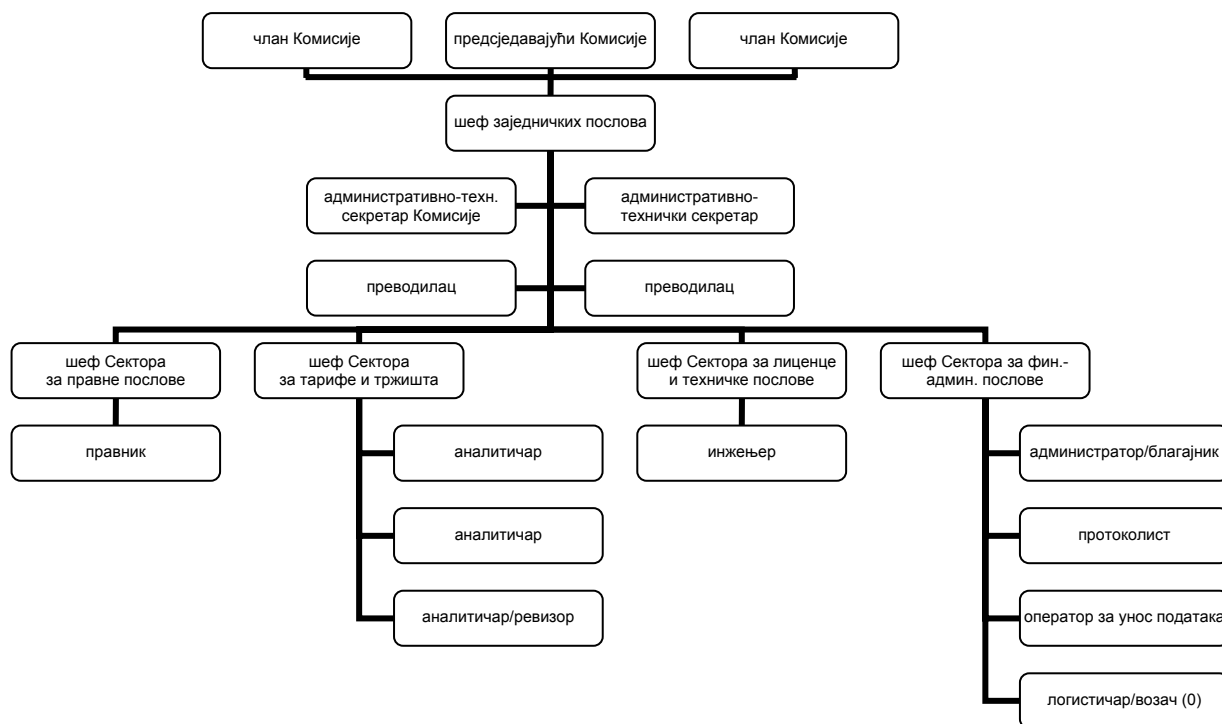
6. ОСНОВНИ ПРАВЦИ АКТИВНОСТИ У 2005. ГОДИНИ

Државна регулаторна комисија за електричну енергију изражава велику захвалност USAID-у и консултантској кући Pierce Atwood.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију наставља своје активности на креирању услова за слободну трговину и континуирано снабдијевање електричном енергијом по унапријед дефинисаном стандарду квалитета за добробит грађана Босне и Херцеговине, уз поштивање одговарајућих директива ЕУ. У том смислу током наредне године активности ДЕРК-а биће фокусиране на:

- праћење оснивања преносне компаније и НОС-а,
- доношење тарифа за пренос и системске услуге,
- лиценцирање дјелатности преноса, системских услуга и међународне трговине,
- праћење ЦБТ механизма,
- регулисање приступа трећих страна преносној мрежи,
- регулисање категорије квалификованог купца,
- међународне активности које се односе на регулисање тржишта електричне енергије.

ОРГАНИЗАЦИОНА ШЕМА ДЕРК-а

Укупан број запослених: 20